

2014W1315

31 maart 2015

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. S. van Schaik, advocaat te Uden,

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven koster te [plaats],
(data van geboorte en overlijden onbekend).

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 29 september 2014.

Op 13 november 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], bisschop van 's-Hertogenbosch.

Op 10 maart 2015 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen met zijn echtgenote. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Hij werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Van Schaik.

Namens het bisdom is verschenen mr. [naam], kanselier van het Bisdom 's-Hertogenbosch.

2. De klacht

2.1. Klager is in de periode van 1962 tot 1968 seksueel misbruikt door aangeklaagde. Dit gebeurde als volgt. Klager werd in 1962 misdienaar omdat zijn ouders dat zagen als een goede voorbereiding voor het seminarie waar hij na de lagere school naar toe wilde gaan. Klager was ruim 10 jaar oud en zat in de vijfde klas van de lagere school.

Aangeklaagde leerde klager de gang van zaken en al snel mocht hij met een ervaren misdienaar de mis gaan dienen. Al tijdens de inwerkperiode begonnen de handtastelijkheden. Aangeklaagde wreef over de bovenbenen van klager en betastte zijn kruis, waarbij aangeklaagde vertelde dat hij klager aardig vond. Klager vond aangeklaagde ook een aardige man en wist in het begin niets van diens seksuele bedoelingen. Na het opwrijven van zijn geslacht over de kleding vroeg aangeklaagde aan klager of hij zijn geslacht mocht zien. Klager stond dit toe. Na afloop drukte aangeklaagde klager op het hart om niets te zeggen en

gaf hem een gulden. Klager werd thuis opgevoed met de gedachte dat alles rondom het geloof en de kerk heilig was. Vermoedelijk zag klager daarom geen reden om te twijfelen aan de intenties van aangeklaagde. Daar komt bij dat klager nog erg jong was en geen enkele vorm van seksuele opvoeding had genoten. In de daarop volgende periode maakte aangeklaagde stevast de broek van klager open en liet de broek met de onderbroek tot de enkels zakken. Aangeklaagde ging vervolgens op zijn knieën voor klager zitten en nam het geslacht van klager in de mond waarna hij begon te sabbelen en te zuigen. Klager herinnert zich dat zijn geslacht stijf werd en dat aangeklaagde hem uitlegde dat het een fijn gevoel zou geven. Klager wist toen nog niet wat een erectie of een zaadlozing was. Terwijl aangeklaagde met klager bezig was, bevredigde hij zichzelf tot hij een zaadlozing kreeg. Als aangeklaagde en klager allebei stonden, pakte aangeklaagde geregeld de hand van klager om deze vervolgens op zijn eigen geslacht te leggen. Op een bepaald moment durfde klager wel aan te geven dat hij het niet prettig vond als aangeklaagde een zaadlozing kreeg wanneer hij zijn geslacht moest vasthouden. Aangeklaagde heeft dit opmerkelijk genoeg altijd gerespecteerd en heeft klager niet gedwongen om hem klaar te laten komen. Wat klager eveneens is bijgebleven is het feit dat aangeklaagde zijn sperma op de (kokos)mat spoot en die vervolgens schoonmaakte met een vaatdoek. Als er geen vaatdoek voorhanden was, gebruikte aangeklaagde ook wel de aanwezige witte kledjes die doorgaans gebruikt werden om de kelken af te dekken of de handen af te drogen tijdens de dienst. Na afloop van de seksuele handelingen stond aangeklaagde erop dat de handen goed gewassen werden. In het begin vond het seksueel misbruik wekelijks plaats in het weekend, in de sacristie na een dienst. Een enkele keer gebeurde het onder het podium in het parochiehuis waar aangeklaagde de beheerder van was. Ook gebeurde het in de aangrenzende pastorie. Omdat de koster de planning maakte voor de misdienaren, werd klager al snel ingeroosterd bij onder meer trouwerijen en begrafenissen welke onder schooltijd plaatsvonden. Derhalve vond het misbruik in bepaalde weken wel 2 à 3 keer per week plaats. Na de dienst was aangeklaagde vaak zenuwachtig, vermoedelijk omdat hij met klager alleen wilde zijn en er meerdere personen aanwezig waren, waaronder de pastoor en/of de mede misdienaar. Klager kreeg dan meerdere klussen te doen om de tijd te overbruggen.

In de beleving van klager is het meerdere malen voorgekomen dat pastoor [naam] hem met een vreemde blik aankeek alsof hij zich afvroeg waarom klager nog aanwezig was na afloop van de dienst. Mogelijk wist de pastoor van de praktijken van aangeklaagde. Vanaf een bepaald moment begon klager nee te zeggen tegen de verzoeken van aangeklaagde om de mis te dienen. Aangeklaagde heeft daarop een huisbezoek bij klager afgelegd en de ouders van klager gevraagd of klager de mis kon dienen. De ouders van klager beantwoordden de vraag van aangeklaagde altijd positief omdat je een verzoek van iemand uit de kerk niet mocht weigeren. Op de vragen van zijn ouders waarom hij de mis niet meer zo vaak wilde dienen, heeft klager nooit een eerlijk antwoord durven geven. Een van deze huisbezoeken staat klager nog goed voor ogen. Nadat aangeklaagde met zijn ouders de planning had doorgesproken en klager weigerde, werd de vader van klager zo boos dat hij klager sloeg. Daarna moest hij als boetedoening een aantal uur op zijn knieën voor een kruisbeeld zitten met zijn handen omhoog. Klager vermoedt dat zijn vader zijn weigering de mis te dienen opvatte als een afwijzing van de kerk, hetgeen voor hem onbespreekbaar was. Uiteindelijk gaf klager zijn verzet op. Na de lagere school ging klager naar het [naam] seminarie in [plaats] in augustus 1963. Klager was intern en mocht enkel met de vakanties naar huis. Tijdens zijn vakanties werd hij dan nog wel gevraagd om de mis te dienen, waarna het seksueel misbruik plaatsvond. Na twee jaar seminarie haakte klager af. In 1965 ging klager thuis wonen. Klager is vervolgens naar de Mavo gegaan waar hij in de tweede klas is ingestroomd. Het misdienen gebeurde op zondag. Klager werd vervolgens acoliet, zodat hij volgens een vast rooster vooraf ingepland werd, en daardoor nog maar twee keer per maand aan de beurt kwam. Begin 1968 is klager hiermee gestopt.

2.2. Tijdens het sollicitatiegesprek voor de [opleiding] tot [beroep] verpleegkundige kreeg klager de vraag voorgelegd waarom hij koos voor de gezondheidszorg. Tot opluchting van klager was zijn antwoord geen reden om door te vragen en werd hij aangenomen op de opleiding. Tijdens een van de lessen in 1970, waarin de psychiatrische ziektebeelden behandeld werden, raakte klager echter volkomen in de war. In die tijd was homofilie nog een psychiatrisch ziektebeeld, welk een tweeledige oorzaak had. Het was ofwel aangeboren ofwel het zou kunnen ontstaan door seksuele contacten met mensen van hetzelfde geslacht. Klager voelde zich hierdoor enorm onzeker en is gaan praten met zijn huisarts. Klager werd verwezen naar een psychiater bij [instelling], dr. [naam], die gespecialiseerd was in homofilie. Door diens stellige overtuiging dat homofilie geen aangeleerd gedrag is maar genetisch bepaald, raakte klager weer enigszins in balans. Klager leerde hier dat hij geestelijk zodanig beschadigd was dat het een zwakke schakel in zijn leven zou blijven.

2.3. In de jaren erna kreeg klager relaties, maar in 1972 stortte hij wederom in. Klager ging opnieuw in therapie bij de eerder genoemde psychiater en kon na een half jaar weer functioneren. Echter door zijn ziekteperiode kon klager niet deelnemen aan het examen van zijn opleiding, hetgeen zijn herstel niet bevorderde. In 1973 is klager alsnog geslaagd voor de opleiding. Gedurende de jaren erna had klager niet bewust last van het seksueel misbruik. Er kwamen geregeld herinneringen aan het misbruik naar boven, echter het belemmerde hem niet in zijn dagelijkse bezigheden.

Op een bepaald moment in november 1977 vroeg de moeder van klager op de man af of klager seksueel misbruikt was door aangeklaagde. Klager durfde het niet te bevestigen. De gedachte aan deze leugen tegen zijn moeder heeft klager een lange tijd dwars gezeten. Ook toen de vader van klager overleed in 1991 heeft klager in gedachte beloofd om ooit melding te maken van het seksueel misbruik.

2.4. Toen klager in 2000 op zijn werk te maken kreeg met een forse reorganisatie en hij te horen kreeg dat hij zijn baan zou verliezen, knapte er iets. Klager is vervolgens gaan vechten voor behoud van zijn baan. Dit is hem gelukt, maar het bracht wel allerlei negatieve gevoelens teweeg. Klager voelde zich overbodig, voelde zich niets waard en voelde zich vernederd. Er volgde een arbeidsconflict en een lange ziekteperiode. Klager gebruikte in deze tijd antidepressiva en voerde gesprekken met psychologen. Door het voeren van deze gesprekken werd het klager steeds duidelijker dat het gevoel van vernedering door de reorganisatie voeding gaf aan het seksueel misbruik dat hij nog altijd niet verwerkt had. Op advies van zijn psycholoog vertelde klager zijn partner en later zijn leidinggevende over het seksueel misbruik. Na een jaar ziektewet meldde klager zich weer beter waarna hij aan het werk ging.

2.5. Voor klager is het belangrijk om de belofte dat hij ooit melding zou maken van het seksueel misbruik -een belofte die hij in gedachten deed bij het overlijden van zijn vader- waar te maken. Daarnaast heeft klager een kleinzoon van 10 jaar oud en als hij naar hem kijkt, valt zijn kwetsbaarheid op waardoor klager een enorme drang krijgt om het seksueel misbruik aan het licht te brengen. Het proces waar klager aan begonnen is vergt echter veel van hem. Daar komt bij dat de kinderen van aangeklaagde in hetzelfde dorp wonen als klager en dat in 2013 een kleinzoon van aangeklaagde getrouwd is met een nichtje van klager. Klager probeert dit los te zien van aangeklaagde en zijn gedragingen maar hij merkt dat dit hem zwaar valt.

2.6. Klager hoopt zijn ervaring te kunnen verwerken. Daarnaast hoopt hij op begrip, erkenning en excuses van het kerkelijk instituut. Klager wenst voorts de schade die hij opgelopen heeft als gevolg van het seksueel misbruik vergoed te krijgen.

3. De reactie

3.1. Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De bisschop van 's-Hertogenbosch, [naam] heeft in zijn schriftelijke reactie het volgende gesteld. Het misbruik betreft gebeurtenissen die, zonder dat de bisschop vooruit wil lopen op het onderzoek van de Klachtencommissie, op zichzelf zeer te betreuren zijn en waarvoor de kerk zich moet schamen. Medeleven en excuses zijn op zijn plaats, doch bovenal dient aan de slachtoffers recht te worden gedaan en zo nodig hulp te worden geboden.

3.2. Aangeklaagde was in de jaren zestig koster te [plaats] en is begin jaren zeventig ook nog koster geweest in de parochie [naam] te [plaats]. Gegevens betreffende zijn geboortedatum en sterfdatum zijn het bisdom helaas niet bekend. Ook navraag bij de betreffende parochies heeft in deze geen informatie opgeleverd, anders dan dat aangeklaagde al vele jaren geleden is overleden.

3.3. Archiefonderzoek op het bisdom en in de parochies heeft geen aanwijzingen opgeleverd in zake destijds gepleegd seksueel misbruik door aangeklaagde. Er bestaan geen persoonsdossiers van leken die in het bisdom werkzaam zijn geweest waaruit wellicht informatie verkregen had kunnen worden. In zoverre kan de bisschop het misbruik derhalve ontkennen noch bevestigen.

3.4. Wel is de bisschop bekend met andere klachten van seksueel misbruik door aangeklaagde (bekend onder de nummers 2011T380 en 2012T844), welke inmiddels tot gegrondverklaring hebben geleid. Ook is de bisschop een geval bekend van seksueel misbruik uit de tijd dat aangeklaagde koster was in de parochie [naam] te [plaats]. Alhoewel aangeklaagde dat misbruik niet heeft gepleegd in zijn hoedanigheid als koster doch in die van werknemer van het bedrijf van de ouders van het betreffende slachtoffer, ondersteunt deze melding evenzeer als de bovengenoemde gegrond verklaarde klachten het relaas van klager inzake het gepleegde misbruik jegens hem. Reden waarom de bisschop zich aan het oordeel van de Klachtencommissie zal conformeren.

3.5. Excuses aan de kant van aangeklaagde en strafmaatregelen zijn gezien zijn overlijden niet meer mogelijk. Indien de Klachtencommissie tot het oordeel komt dat een excuus bij kan dragen aan de verwerking van de gebeurtenis door klager dan is de bisschop daartoe bereid.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer drieënvijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Klager is gedurende vijf jaar, namelijk van 1962 tot 1968, misbruikt door aangeklaagde. Dit misbruik vond plaats na het dienen van de mis. Het gebeurde voornamelijk in de sacristie maar ook in het parochiehuis. Aangeklaagde wreef over de bovenbenen van klager en betastte zijn kruis. Niet lang daarna maakte aangeklaagde de broek van klager open en liet deze alsmede de onderbroek van klager tot de enkels zakken. Aangeklaagde ging op zijn knieën voor klager zitten en nam klagers geslacht in de mond, waarna hij begon te sabbelen en zuigen. Aangeklaagde bevredigde zichzelf tot hij een zaadlozing kreeg. Ook gebeurde het dat aangeklaagde de hand van klager pakte en deze om zijn eigen geslacht legde. Gedurende het eerste jaar gebeurde dit twee à drie maal per week, gedurende de jaren erna drie à vier maal per maand.

4.4. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Daarnaast wordt de verklaring van klager ondersteund door twee geground verklaarde klachten tegen dezelfde aangeklaagde over soortgelijk seksueel misbruik, bij de Klachtencommissie bekend onder de nummers: 2011T380 en 2012T844.

4.5. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 10 jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.6. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegroundverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.7. Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegroundverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de bisschop van 's-Hertogenbosch de klacht geground te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 31 maart 2015 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en mr. A.M.T. Denekamp-Mulder, leden, bijgestaan door mr. H.L. Miedema, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid

binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.